

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü

Seramik Anasanat Dalı

**BOYNUZLU HAYVAN FİGÜRLERİNİN SERAMİK
FORMLARDA YORUMU**

OĞUZ BOZDEMİR

YÜKSEK LİSANS SANAT ÇALIŞMASI RAPORU

2015

**BOYNUZLU HAYVAN FİGÜRLERİNİN SERAMİK
FORMLARDA YORUMU**

OĞUZ BOZDEMİR

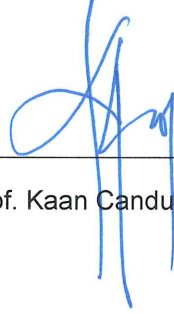
Hacettepe Üniversitesi Güzeli Sanatlar Enstitüsü
Seramik Anasanat Dalı

YÜKSEK LİSANS SANAT ÇALIŞMASI RAPORU

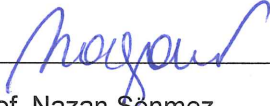
Ankara, 2015

KABUL VE ONAY

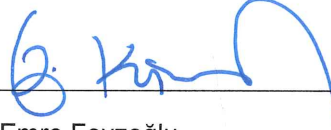
Oğuz Bozdemir tarafından hazırlanan "Boynuzlu Hayvan Figürlerinin Seramik Formlarda Yorumu" başlıklı bu çalışma, 12 Haziran 2015 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu Başlığı olarak kabul edilmiştir.

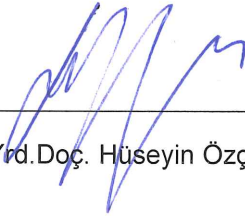
Prof. Kaan Canduran (Başkan)

Prof. Nazan Sonmez

Doç. T. Emre Feyzoğlu

Yrd. Doç. Hüseyin Özçelik (Danışman)

Yrd. Doç. Olcay Boratav (G.Ü)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Türev Berki

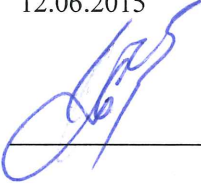
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezin/Raporumun 36 ay süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

12.06.2015

Oğuz Bozdemir

ÖZET

Oğuz Bozdemir. Boynuzlu Hayvan Figürlerinin Seramik Formlarda Yorumu, Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu, 2015.

Seramik bizi tarihin kayıtlarıyla donatılmış olan geçmişe taşır. İnsanoğlunun yerküre üzerindeki ilk görünüşüyle, zaman içinde yaşadığı karmaşık göç yollarına varırız. Bu yüzden tarihi araştırarak onların yaşamlarıyla bilgi edinebiliriz. Görünen seramik formlar çok çeşitlidir ve bu kıvrımlı yolu birçok medeniyet ve insan takip eder, aynı zamanda gelenekler belirgin bir şekilde genişçe ayrılmış birçok ulusu gösterir. Çoğu durumda seramikler bize medeniyetlerle ilgili bilgi vermektedir. Her medeniyet geçtiği yollarda kendilerine has özellikte eserler bırakmışlardır.

Yazılı tarihin rehberliğinde gidebildiğimiz kadar geçmişe gitmek bizi tarih öncesi devrin kanıtlarına ulaştırabilir. Bu yüzden meraklı bir şekilde farklı medeniyetlerin erken dönem üretimlerini karşılaştırmaktayız ve onların seramiklerini keşfetmekteyiz. Böylece boynuzlu hayvan figürlerinin üretim sebeplerine ve farklılıklarına ulaşabiliriz. Mağara duvarlarına çizilen basit boynuzlu hayvan resimleri belki sadece avcılığı anlatan hikâyelerdi. Daha sonra boynuzlu hayvan figürlerini, seramik formlar üzerine çeşitli anlamlar yükleyerek kullanmışlardır. Ayrıca izlediğimiz gelişim evreleri ve zaman içerisinde değişen toplum yapısı, günümüz seramik üretiminde bize yol göstermektedir.

Bu araştırmada tarihsel süreç içerisinde seramiğin gelişimi, boynuzlu hayvan figürlerinin kullanımı ve günümüz seramik sanatında boynuzlu hayvan figürlerin uygulanış biçimleri ele alınmıştır.

ABSTRACT

Oguz Bozdemir. The Interpretation of The Horned Animal Figures in Ceramic Forms,
Master's Artwork Report, 2015

Ceramic carries us back to past that was rigged with history's records. With the first appearance of humanbeing in earth, we could reach up its complicated migration routes that lived in time. Therefore we can make information about their lifes by means of exploring the history. Appearing ceramic forms are various and lots of civilazation and people follow this twisted road, at the same time mores clearly show many nations seperated widely. In many circumstances ceramics give us information about civilizations. Every civilization leave very special pieces in the roads they passed.

We can reach the proofs of prehistoric era by going past as much as we can under the guidance of written history. For that reason, we compare early period productions of different civilizations nosily and find out their ceramics. The simple horned animal images which painted in cavewalls were probably stories about hunting. Afterwards, they use horned animal figures for giving various meanings to ceramic forms. Besides, development stages that we saw and the construction of the society in times lead us to know present ceramic production.

This study approaches the evolution of ceramic in historical process, the using of horned animal figures and implemantation forms of horned animal figures to present ceramic art.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR DİZİNİ	viii
RESİM LİSTESİ	ix
GİRİŞ	1
1.BÖLÜM: TARİHSEL SÜREÇTE BOYNUZLU HAYVAN FİGÜRLERİ	2
1.1. Tarihte Hayvan Figürlerinin Genel Kullanım Amaçları	2
1.1.1.Paleolitik Dönem.....	2
1.1.2.Neolitik Dönem.....	3
1.1.3.Kalkolitik Dönem.....	5
1.1.4.Eski Tunç Dönemi.....	6
1.2. Anadolu Uygarlıklarında Boynuzlu Hayvan Figürleri	7
1.2.1. Asur Dönemi.....	7
1.2.2. Hitit Dönemi.....	10
1.2.3. Frig Dönemi.....	14

1.2.4. Urartu Dönemi.....	15
1.2.5. Lidya Dönemi.....	16
1.2.6. Likya Dönemi.....	18
1.2.7. Helen ve Roma Dönemleri.....	19

2. BÖLÜM: GÜNÜMÜZ SANATINDA BOYNUZ MOTİFİNİN KULLANIMI....21

2.1. GÜNÜMÜZ SANATINDA HAYVAN BOYNUZLARININ

YORUMLANMASI	23
2.1.1. Ayhan Yılmaz.....	23
2.1.2. Şinasi Tek.....	26
2.1.3. Robert Rauschenberg	28

3. BÖLÜM: SERAMİK SANATINDA BOYNUZLU HAYVAN FİGÜRLERİ

KULLANIMI .....

3.1. Boynuz Figürü Çalışan Yabancı Sanatçılar.....24

3.1.1. Cary WEİGANT.....	24
3.1.2. Eva FUNDERBURGH.....	31
3.1.3. Anna NOEL.....	33
3.1.4. Caterina SİLENZİ.....	36
3.1.5. Sharon STELTER.....	38
3.1.6. Christina BOTHWELL.....	40
3.1.7. Brendan HESMONDHALGH.....	42
3.1.8. Aage BRİCK.....	44

3.2. Boynuz Figürü Çalışan Yerli Sanatçılar.....	46
3.2.1. Sadi DİREN.....	46
3.2.2. Emet Egemen Işık ASLAN.....	49
4. BÖLÜM: BOYNUZLU HAYVAN FİGÜRLERİNİN SERAMİK FORMLARDA YORUMU.....	51
SONUÇ.....	71
KAYNAKÇA.....	74
ÖZGEÇMİŞ.....	79

KISALTMALAR

- Arş.** : Araştırma
- Arş Gör.** : Araştırma Görevlisi
- No.** : Numara
- Med.** : Medeniyetleri
- Müz.** : Müzesi
- t.y.** : Basım tarihi yoktur.
- s.** : Sayfa
- Yrd. Doç.** : Yardımcı Doçent
- Yük.** : Yükseklik
- yy.** : Yüzyıl

RESİM LİSTESİ

Sayfa no:

Resim 1 : Fransa, Dordogne'daki Lascaux Mağrası, Boğalar Salonu.....	3
Resim 2 : Ceylan biçimli kap, pişmiş toprak, yük. 13,6 cm. Hacılar İ.Ö. 6.Binyıllortaları.....	4
Resim 3 : Boya bezekli kap.....	5
Resim 4 : Boğa heykeli.....	7
Resim 5 : Geyik heykeli.....	7
Resim 6 : Antilop biçimli törensel içki kabı.....	8
Resim 7 : Asur mührü boğa figürü.....	9
Resim 8 : Hitit geyik riton, 17 cm, New York.....	11
Resim 9 : Hitit boğa riton, New York.....	12
Resim 10 : Boğa biçimli kaplar	13
Resim 11 : Boğa başı, pişmiş toprak, yük. 15.8 cm.....	14
Resim 12 : Keçi biçimli törensel içki kabı.....	15
Resim-13 : Üçayak üzerinde kazan.....	16
Resim14 : Lidya plakası, Yükseklik 68cm, Uzunluk 77 cm.....	17
Resim 15 : Tomb, Xanthus, British Museum, uzunluk: 20 cm, yükseklik: 93 cm.....	18
Resim 16 : Boğa heykelciği. Tunç.....	20
Resim 17 : Geyik heykelciği. Tunç	20

Resim 18 : Guernica, 1937, 349 cmx 776 cm, Tuval üzerine yağlı boya, P. Picasso.....	22
Resim 19 : Bull's Head, 1942, basit bir bisiklet direksiyonu ve koltuğu, P. Picasso.....	22
Resim 20 : İsimsiz, Tek Salon-Tek İş, Fiberglas Ve Toprak, 800 cm Enstalaston. 1993, A. Yılmaz.	24
Resim 21 : Büyü Ve İnsan, Video Art Bir Bölüm, 1993, A. Yılmaz.....	24
Resim 22 : İsimsiz, Değirmendere Uluslararası Ahşap Heykel Sempozyumu, Kocaeli, 350 Cm. Ahşap Yontu, A. Yılmaz.....	25
Resim 23 : Boynuzlu Adam, Bronz, 48.5x15x30 cm, 2000, Ş. Tek.	26
Resim 24 : Metrozor I, Alüminyum, 30.5x7x12,2008, Ş. Tek.....	27
Resim 25 : Monogram ,1955-59, karışık teknik, R. Rauschenberg.	28
Resim 26 : Eternity Riding the Beast of Time 2014, porselen, C. Weigand.	30
Resim 27 : İn Search of Freedom, C. Weigand.	30
Resim 28 : Who We Become at Night, C. Weigand.	31
Resim 29 : Fat Chimera, porselen, 3x3.5x4, 2010, E. Funderburgh.	32
Resim 30 : Mournful Beast, porselen, 2008, E. Funderburgh.	33
Resim 31 : A. Noel.....	34
Resim 32 : A. Noel.....	35
Resim 33 : A. Noel.....	35
Resim 34 : Baby Cervo, C. Silenzi.	36
Resim 35 : Trofeo 3, 2012, C. Silenzi.	37
Resim 36 : Trofeo,2010, C. Silenzi.	37
Resim 37 : Ram with Curled Horns, 39 cm, S. Stelter.	38
Resim 38 : Ram with Straight Horns and Legs, 20 cm, S. Stelter.	39

Resim 39: Moose H, 39 cm, S. Stelter.	39
Resim 40: Air, 36x9x7, 2014, seramik raku, cam, ahşap, C. Bathwell.	40
Resim 41: Jackalope, cam ve raku, C. Bathwell.	41
Resim 42: Deer Girl, 71x68x27 cm, cam ve raku, C. Bathwell.	41
Resim 43: B. Hesmondhalgh.	42
Resim 44: Bull, 33x20x13, seramik heykel, B. Hesmondhalgh.	43
Resim 45: B. Hesmondhalgh.	43
Resim 46: A. Birck, Yükseklik: 43 cm.	44
Resim 47: A. Birck, Yükseklik: 42 cm.	45
Resim 48: 30x45x15 cm, 1987, S. Diren.	47
Resim 49: 1994, S. Diren.	47
Resim 50: 78x35 cm, gravür, 1994, S. Diren.	48
Resim 51: E. Aslan.	49
Resim 52: E. Aslan.	50
Resim 53: E. Aslan.	50
Resim 54: Geyik, 15.5x34 cm, çamur tornası ile şekillendirme, 2015.	51
Resim 55: Koç, 22x15cm, çamur tornası ile şekillendirme, 2015.	52
Resim 56: Dağ keçisi, 25x21 cm, çamur tornası ile şekillendirme, 2015.	53
Resim 57: Boğa, 19.5x15.5, çamur tornası ile şekillendirme, 2015.	54
Resim 58: Boynuz, 21.5x12, çamur tornası ile şekillendirme, 2014.	55
Resim 59: Boynuzumsu, 21x13.5, çamur tornası ile şekillendirme, 2014.	56
Resim 60: Saldırı, 23x12.5, çamur tornası ile şekillendirme, 2015.	57
Resim 61: Yaşam, 22x19, çamur tornası ile şekillendirme, 2015.	58

Resim 62: Güç, 30x20, çamur tornası ile şekillendirme, 2015.	59
Resim 63: Baskı, 24.5x11, çamur tornası ile şekillendirme, 2015.	60
Resim 64: Geyik, 19x22.5, çamur tornası ile şekillendirme, 2015.	61
Resim 65: Koç 2, 20x15, çamur tornası ile şekillendirme, 2015.	65
Resim 66: Gergedan, 21x14, çamur tornası ile şekillendirme, 2014.	66
Resim 67: Boynuzlar, 28x49, çamur tornası ile şekillendirme, 2014.	67
Resim 68: Küçükbaş, 21x19.5, çamur tornası ile şekillendirme, 2014.	68
Resim 69: Metal, 20x19.5, çamur tornası ile şekillendirme, 2015.	69
Resim 70: At, 22x22, çamur tornası ile şekillendirme, 2014.	70
Resim 71: Zürafa, 19x30, çamur tornası ile şekillendirme, 2014.	71
Resim 72: Tavşan, 21.5x21,5, çamur tornası ile şekillendirme, 2015.	72
Resim 73: Boynuzlar 2, 23x31, çamur tornası ile şekillendirme, 2014.	73

GİRİŞ

İnsanoğlu, kili biçimlendirmeye başladığı geçmişten günümüze kadar olan süreçte hem kullanım eşyalarının birçoğunu, hem de yaşadığı kültürün izlerini ve zamanını yansıtan birçok ürün ortaya çıkarmıştır. Kolay şekillendirilebilir yapısı ile kullanım açısından avantaj sağlamıştır ve eski medeniyetler tarafından sıklıkla kullanılmıştır. İlk zamanlarında pişirmeden, güneşte kurutularak kullanılan seramik ürünler, muhtemelen daha sonra tesadüf eseri pişerek sertleştiği fark edilmiş, insanlara günlük hayatlarında kullanım kolaylığı sağlarken seramik ürünleri de çeşitlenmiştir. Sonraki dönemlerde pişmiş toprak ürünler mimari alanda kullanılmıştır.

Üretilmiş olan seramik formlar sade ve insanların günlük ihtiyaçları için yapılıyordu. Toplumlar geliştikçe ve refah seviyeleri yükseldikçe inançlarını, korkularını, saygılarını, gücü yansıtan boynuzlu hayvan figürlerini seramik formlara aktarmışlardır. Her topluma göre değişiklikler göstermiş olan bu figürler, nadir olduğundan soylulara hitap eden ürünler olmuşlardır. Bazı figürlere çeşitli anlamlar taşıyan bezemeler yapmışlardır. Gücün ve tanrısallığın sembolü haline gelen boynuzlu hayvan figürleri, kimi medeniyetlerde efsanelere konu olmuş, hikâyelerde anlatılmıştır. Boynuz biçimli olan riton içki kapları boynuzdan türeyerek farklı hayvan figürlü formlar halini almıştır. Bunlar ritüellerde ve cenaze törenlerinde kullanılmıştır.

Kısa süre içinde elle şekillendirilen kap üretimi, yerini daha pratik yöntem olan çömlekçi çarkına bırakmıştır. Tarımla birlikte yerleşik hayata geçen insanlar artan ihtiyaçlarından dolayı seramiğe daha çok gereksinim duymuşlardır. Artık yuvarlak, silindirik, oval gibi çok çeşitli biçimlerde formlar üretebilmişler ve kullanım açısından da doğru bir aşamaya ulaşmışlardır.

Gelenekler geçen zamana rağmen anlamını kaybetmemiştir. Toplumlar tarafından dönemin gelişmelerine göre uyarlanmış ve günümüzde ortaya çıkan sanat akımları, form açısından kullanım alanını genişletmiştir. Temelde basit biçimlerin birleştirilmesiyle oluşturulan bu figürler yalın formlar ve güçlü anlamlar içermektedir.

Tez kapsamında yorumlanan, tarihsel süreçte günlük yaşamda kullanılan objeler ve seramik formlarda sıklıkla uygulanan boynuzlu hayvan figürlerinin yeniden değerlendirilmesi amacıyla yerli ve yabancı sanatçılar tarafından yapılan örnek çalışmalar araştırılmış, incelenmiş, altında yatan felsefi yaklaşımlar araştırılmıştır. Genel anlamıyla gücü temsil eden boynuz, boynuzlu hayvan figürleri örneklerini oluşturduğu zaman dilimi içinde ele alınmıştır.

1.BÖLÜM

TARİHSEL SÜREÇTE BOYNUZLU HAYVAN FİGÜRLERİ

1.1. TARİHTE HAYVAN FİGÜRLERİNİN GENEL KULLANIM AMAÇLARI

Yerleşik hayata geçmeden önce, insanlar buldukları bitkilerle beslenmiş ve avcılık yapmışlardır. Zaman içerisinde farklı ilerlemeler kaydetmişler, taş aletlerini yapmaya başlamışlardır.

İnsanlar göçebe hayatı yaşıyorlardı. Genellikle avcılık ve toplayıcılıkla uğraşmışlar, doğanın gücüne karşı hayatta kalabilmek için mağaralara sığınmışlardır. Tanımlayamadıkları doğa olaylarını tanrılara bağlayan insanlar, avladıkları hayvanların gücünden etkilenmiş ve bereketin, gücün sembolü olarak gözlemledikleri hayvanların figürlerini mağara duvarlarına çizmişlerdir. Göçebe hayatı yaşadıkları için tanrı sembolü olan totemlerini ise yanlarında taşıyacak boyutlarda küçük yapmışlardır. Tanrıların gücünü tanımlamak için hayvanların büyük boynuzları, pençeleri, dişleri gibi özelliklerini kullanmışlardır.

Tarımla birlikte yerleşik hayata geçtikten sonra daha büyük boyutlu figürler çalışmışlar ve seramik kaplarda, kabartmalarda, ritonlarda hayvan figürlerini sıklıkla kullanmışlardır.

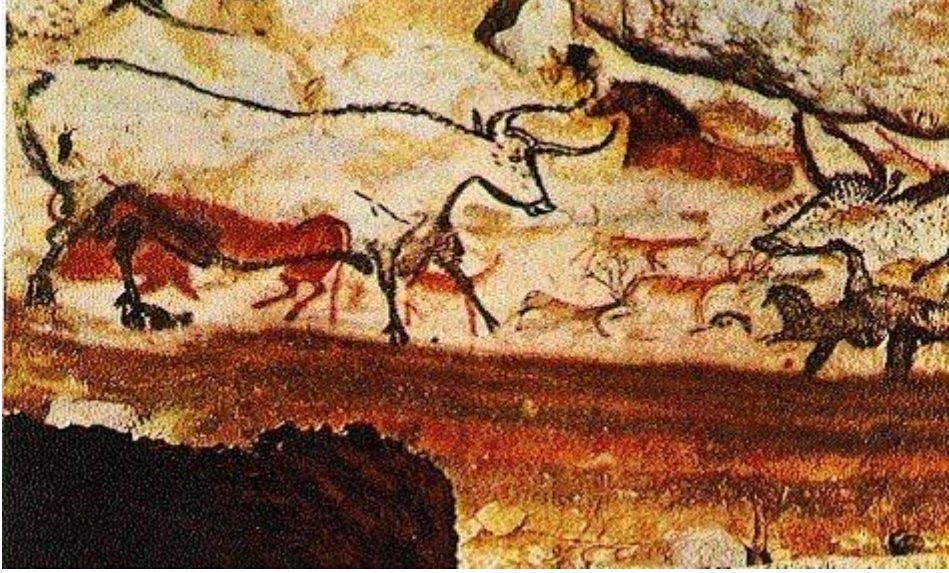
1.1.1.Paleolitik Dönem

Bu dönemin en önemli gelişmelerden biri insanların yaşamlarıyla ilgili eserler üretmeye başlamış olmalarıdır. Doğadan, bitkilerden elde ettikleri boyalarla mağara duvarlarına, kemikler ve farklı malzemeler üzerine yaptıkları resimler, kabartmalar, oymalar ve heykelcikler dönemin üretiminin ne kadar ileri olduğunu bize göstermektedir. Ayrıca dini inanışlar gelişmeye başlamış ve ölümler ritüeller ile gömülmüştür.

Mağaralarda görülen çeşitli hayvan şekilleri, av sahneleri bir sanat gösterisinden daha çok, onlara karşı duyulan çok canlı ve kuvvetli ilginin belirtisi olarak anlaşılmalıdır. Etinden, kemiğinden faydalandığı hayvanı daha kolay avlayabilmek, tehlikeleriyle daha az karşılaşabilmek ve ya sonuca ustalıklarla erişebilmek için bir çeşit sihir sayabileceğimiz ayinleri yapıyorlardı. İşte ilk insanlar bu ayinleri mağaralarda bıraktıkları resimlerle

ebdileştirmişlerdir. Paleolitik çağ uygarlıkları, iklim koşullarının etkisiyle çeşitli bölgelere göre değişmiş ve yerel özellikler kazanarak uzun gelişimini tamamlayabilmiştir. (Ankara Arkeoloji Müzesi, 1966, s.4-5)

Resim-1: Fransa, Dordogne'daki Lascaux Mağrası, Boğalar Salonu

(<http://arkeolojigazetesi.com/?p=509>, 01.01.2012)

1.1.2. Neolitik Dönem

Neolitik çağ olarak adlandırılan dönemde insanlar yerleşik hayata geçmiş ve kendi besinlerini üretmişlerdir. “Çağın başında besin üreticiliğinin bilinmesine karşın pişmiş toprak kapların daha yapılmadığı, bunların yerine sepet, tahta ya da taştan kapların kullanıldığı ilk evre, Akeramik (seramiksiz) Neolitik olarak adlandırılır.” (Anadolu Medeniyetleri Müzesi, t.y. , s.25). Tarımın gelişmesiyle birlikte belirli düzene göre inşa edilen küçük şehirler ortaya çıkmıştır. Bunlardan en önemlileri Çatalhöyük evleridir.

Çatalhöyük evlerinin en önemli özelliği duvarlarının boğa başları ve resimlerle bezeli olmasıdır. Büyük çoğunluğu kütle ilgili olan bu bezekler özel bir yapıda değil, yapıların Kutsal Alan olarak kullanılan bir bölümünde yer almaktadır. Yüksek kabarma ya da tam plastik olarak işlenen boğa başlarının bir kısmı gerçek boğa başının kille sıvanmasıyla yapılmıştır. Duvar resimlerinin yapımında kirli bej kerpiç sıvası üzerine kırmızı, pembe, kahverengi, beyaz ve siyah renkler kullanılmıştır. Herhangi bir motif göstermeyen düz boyalı

panellerin, tek ya da çok renkli geometrik bezeklerin, çiçek, yıldız, daire gibi sembolik motiflerin yanı sıra değişik konulu tasvirlerde görünmektedir. Bunlar arasında insan elleri, tanrıçalar, insan figürleri, av sahneleri, boğalar, kuşlar, akbabalar, leoparlar, yabani geyik, yaban domuzu, aslan, ayı gibi hayvanlardan oluşan bezekler ile manzara ve mimari tasvirlerden bir kentin arkasında püsküren volkan ve başsız cesetleri gagalayan akbabaları kovalayan insanlar önem taşırlar.(Anadolu Medeniyetleri Müzesi, t.y., s.25)

Döneme ait başka bir yerleşim bölgesi olan Hacılar 'da ise bulunan seramikler genellikle iyi perdahlanmış ve astarlıdır.

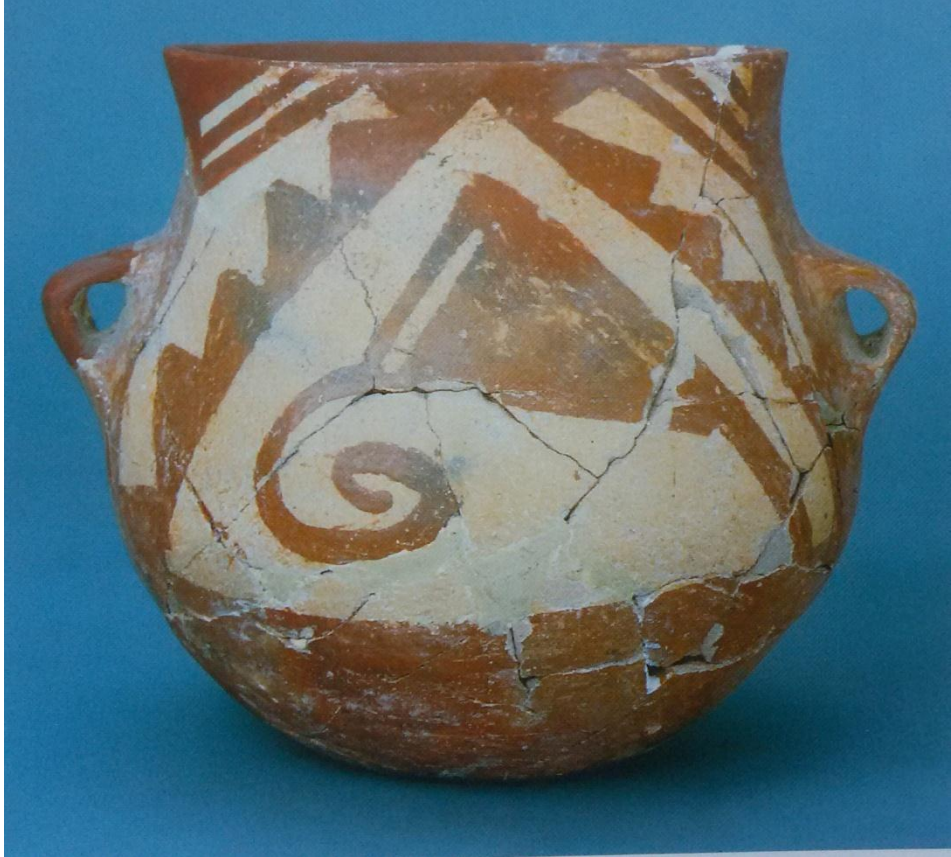

Resim-2: Ceylan biçimli kap, pişmiş toprak, yük. 13,6 cm. Hacılar İ.Ö. 6. Binyıl ortaları

(Anadolu Med. Müz., t.y., s. 35)

1.1.3.Kalkolitik Dönem

Bu dönemin önemi, bakırın da kullanılmaya başlanmış olmasıdır ve Neolitik dönemin geç evresidir. Henüz çömlekçi çarkı yoktur ve önceki devirlerde olduğu gibi çanak çömlek el ile şekillendirilmiştir.

Resim-3: Boya bezekli kap, pişmiş toprak Yük. 15.7, Hacılar. İ.Ö. 6. Binyılın ikinci yarısı

(Anadolu Med. Müz., t.y., s. 55)

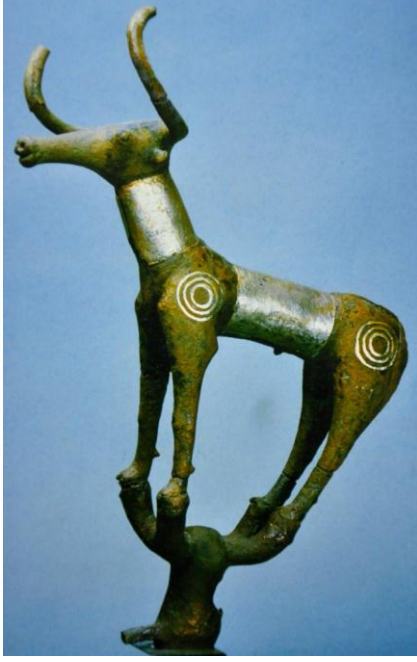
1.1.4. Eski Tunç Dönemi

Bu dönemde insanlar metal alaşımları kullanmayı öğrenmiş, bunları yaşamlarının her alanlarında kullanmışlardır.

Kalkolitik ağdan sonra üretimler kesintisiz devam ederken, tarım ve hayvancılıkla uğraşan insanlar, bu dönemde ticaret ve maden işçiliğinde kendilerini geliştirmiştir. ark henüz yoktur ve çanak çömlek el ile üretilmiştir, bir kısmı süslenmiştir. Süslemelerde boya ve kazıma teknikleri kullanılan seramiklerde geometrik şekiller yer almaktadır. Bu ağın sonlarına doğru seramik üretimi arkta yapılmaya başlanmıştır.

Eski tunç döneminde dikkat çekici mezar örnekleri vardır. Dini geleneklerine değer veren dönemin toplumu ölü gömme ritüellerinine önem vermiştir. “Gömu töreninde kurban edilen boğa başları ve bacakları damın üzerine bırakılmıştır. Koyun ve keçi de kurbanlar arasındadır.” (Anadolu Med. Müz., t.y., s.60). Mezarlara günlük kullanıma ait hediyeler bırakılmıştır. Bunlar arasında dinsel amaçla kullanılan geyik ve boğa heykelleri de vardır.

Alacahöyük ve Horoztepe mezarları Hatti krallarına, oradaki medeniyet ve sanat eserleri de Hatti'lere (o zamanki yerli halka) aittir. Buralarda bulunmuş olan bronz veya bronz üstüne kaplama elekturum süslü boğa veya geyik heykelleri, güneş ve ışınlarının bir arada görüldüğü güneş kursları, güneş kursunun ortasında görülen boğa ve geyik heykelcikleri ile güneşin alt kenarından iki tarafa yükselen boğa boynuzları ile süslü güneş kursları, kadını, bereketin sembolü olan ana tanrıçayı temsil eden kadın heykelcikleri, çocuğunu emziren tunçtan Horoztepe heykelciği, ve sistrumların dini anlamı olduğu kesindir. Bunlar Asur Ticaret Kolonileri ve Hitit ağında görülen güneş, geyik ve boğa kültürünün, ana tanrıçanın ilk örnekleridir. (Anadolu Med. Müz., t.y., s.60)

Resim-4:

Boğa heykeli, yük.37 cm. İ.Ö. 3.
Binyılın yarısı. (Anadolu
Medeniyetleri Müz., t.y., s.67)

Resim-5:

Geyik heykeli, yük.52,5 cm. İ.Ö.
3. Binyılın yarısı. (Anadolu
Medeniyetleri Müz., t.y., s.66)

1.2. ANADOLU UYGARLIKLARINDA BOYNUZLU HAYVAN FİĞÜRLERİ

1.2.1. Asur Dönemi

Asur döneminde üretilmiş seramiklerde daha iyi çamur, renklerde daha parlaklık, daha ince bir kütle kullanımı dikkat çekmektedir. Geniş bir alanda çömlekçi çarkı kullanılmıştır. Hititlerde bu dönemde ortaya çıkmaya başlamış, seramiklerinin temelleri atılmıştır.

Almanlar tarafından, muhtemelen Asurluların modern dönemine kadar uzanan zamanlardan kalma çok renkli sırlanmış seramik örnekleri bulunmuştur (XVIII- XIX). Tarih doğrusya renkli sırlama sanatı hızlıca Mısırdan geçmiştir, eğer yanlışsa zaten çoktan

Mezopotamya'da vardır. Asurlular gerçekten de (ki şüphe yok) bu sırlanmış seramikleri kendilerinin ayırt edici bir karakteri olduğunu düşünüyorlarsa, Babilin Istar kapısının sonraki geç dönemlerinin sırlı kiremit ve tuğlaları muhafaza edilmiştir... Dokuzuncu yüzyılda Asur sanatı sahneye büyük bir giriş yapmış ve Karkamış ve Hitit sanatını büyük ölçüde etkilemiştir.. (Bury, 1931, s.429)

Resim- 6: Antilop biçimli törensel içki kabı, pişmiş toprak yük. 19.cm Kültepe İ. Ö. 19.yy.
(Anadolu Med. Müz., t.y., s.108)

Resim-7: Asur mührü boğa figürü

(Birch, 1858, s.115)

“Birçok Asur tanrıça figürünün ve ziynet eşyasının pişmiş topraktan yapıldığına şüphe yoktur fakat çok azı günümüze ulaşabilmiştir. Muhtemelen zamanın Babil askerlerinin altın ve bronzla olan açgözlü ilgisi buna sebep olmuştur. Pişmiş topraktan birçok küçük figür yapmışlardır, bunlar Nemrut’ da bulunmuştur.” (Birch, 1858, s.124)

Döküm ile yapılmış tanrı figürleri ve içki kapları bu dönemde üretilmiştir. Tanrıların başlıklarında görülen özellikler ve boynuzlar Hitit sanatını hatırlatmaktadır. Çeşitli hayvan formlarında ritonlar üretilmiştir. “Ritonlar ise aslan, antilop, domuz, kartal, kedi, çarık ve salyangoz gibi çeşitli biçimlerde yapılmıştır.” (Anadolu Med. Müz., t.y., s. 90)

1.2.2. Hitit Dönemi

Dönemin en gelişmiş seramik örnekleri bu zamanda görülmüştür. Bu seramiklerdeki konular insanların günlük hayatları ile bağlantılıdır ve bu konuları doğadan seçmişlerdir.

Hititlerde bu sanat konusu Boğa-İnsan birleşiminde ortaya çıkıyor. İnsanla boğanın birer doğa varlığı olarak birleştirilmesi Hititlerde, Urartularda, daha sonra Frigya, Likya uluslarında, en sonra Yunan, Roma (Anadolu'da) egemenliği döneminde görülür. Öyle ki Selçuklu, Osmanlı uygarlıklarında boğa-insan, insan-aslan konusu bir inanç ilkesi olarak görülür. (Eyüboğlu, 1991, s.161).

Bunun en önemli sebeplerinden biri boğanın üstün gücü, kuvveti ve üretken olan erkekliği temsil eden yapısından kaynaklanmaktadır. Hitit ve sonraki dönem topluluklarının seramiklerine yansımıştır. Boğanın üstün yapısıyla birlikte diğer hayvan türleri de sanata konu edilmiştir. Buna bir örnekte geyiktir. Eyüboğlu (1991, s.162) Hitit sanatında geyik konusunun çokça işlendiğini ve geyiğin yapısının, biçim özelliklerinin Kuzey geyiğine değil bugünkü Anadolu geyiğine benzediğini vurgular.

Seramiklerinde doğanın etkisinin olması, doğaya verilen önem ve saygıdan gelmektedir. Bu nedenle geyik ve diğer hayvanlar Hititlerin sevgilerini verdiği canlılardır. Eyüboğlu (1991, s.164) geyiğin, Hitit tanrılarında, insanlara iyilik eden ve onları koruyan Haruva'nın yakını olmasından ötürü saygı duyulan bir hayvan olmasını ve uğurlu sayılmasını sanat varlıkları arasında önemli bir yer tutmasının nedeni olduğunu söyler. Bu sebeple geyik formu bu dönemde seramik ürünlerde değişik biçimlerde karşımıza çıkmaktadır.

Seramik ürünlere konu edilen diğer canlıda keçidir. Keçi de diğer canlılar gibi doğa içinde yine insanlarla sürekli bağlantı içinde olmuştur. Genellikle kendilerinden sonra gelen topluluklarda bu değerleri devam ettirmişlerdir.

Hitit maden sanatının başyapıtları arasında ön sırayı alan Norbert Schimmel koleksiyonunun geyik ve boğa ritonlarına konumuz içinde kısaca değinelim. Yayınları Kurt Bittel çok detaylı bir şekilde yapılan bu eserlerden ritonlar, gümüşten dir. Hayvan biçimli kaplar, geyik ve boğa, baş, boyun ve gövdenin altına kıvrılmış iki bacadan oluşurlar. Geyik biçimli kabın kulpu vardır; boğa biçimli kabın tahrip olmuş kulpu buna göre tamamlanmıştır. Bu kapların içleri boş, başın ağız kısmında delik yoktur. Gümüş ritonlar iki parça halinde yapılmış ve baş ile protom kısım birbirlerine eklenerek bir bütün oluşturmuşlardır. Aynı koleksiyon içinde yer alan boğa ritonu, aynı döküm tekniğiyle

yapılmıştır. Kabın ağız kısmı ve kulpu eksik bulunmuş, sonradan tamamlanmıştır. (Darga, 1992, s.39-40)

Resim-8: Hitit geyik riton, 17 cm, New York, Norbert Schimmel koleksiyonu.

(<http://www.biblicalarchaeology.org/daily/ancient-cultures/ancient-near-eastern-world/the-last-days-of-hattusa/> , 27.09.2013)

Resim-9: Hitit boğa riton, New York, Norbert Schimmel koleksiyonu.
(<http://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/1989.281.11> , 10.2008)

Hitit Krallık Çağı'nda seramik ve heykel üretimi en ileri konumundadır. Bu gelişme düzeyine kendinden önce gelen toplulukların bilgi birikimiyle ulaşmışlardır. Gelişmiş seramik kaplarla birlikte, seramik heykel de bu dönemde gelişmiştir. İnsan figürleri yok denecek kadar az olmasına karşın çok sayıda hayvan figürü üretilmiştir. Üretilmiş hayvan figür heykelleri önde gelen seramik eserlerdendir. Bu hayvan heykellerinin dini amaçlarla kullanıldığı düşünülmektedir. Formlar Asur dönemi özelliklerini barındırır.

Pişmiş toprak boğa heykellerinin boyları bir hayli büyük tutulmuştur (90 cm). Aslan ve boğa biçimli kapların ağızları delik yapılmıştır ve sırt kısımları üzerinde sıvı kurbanı içeri akıtmak için huni gibi bir dökme deliği vardır. Ağız kısmında librasyonun akıtılması bir evvelki Asur Koloni Çağı'nın özelliğidir. Boğalar ve aslanlar oldukça natüralist, özellikle başlarda çalışılmıştır. İnandık boğalarının parçaları hemen hemen eksiksiz bulunmuş ve restore edilmiştir. Çift bulunan boğalar, ayakta durur pozisyonda şekillendirilmişlerdir. Hayvanların bedeni et kırmızısı veya kırmızıya bakan kahverengi olup, açıkıldır. Ayrıntıları belli etmek için krem-beyaz kullanılmıştır. Büyük boy boğarda alın üstündeki

üçgen, rölyef işlenmiş gözlerin akı ve alt kenarı, burun deliklerinden geçen yularlar, ön bacakların üst kısmındaki stilizasyonlar beyaz ile boyanmıştır. Boğaların burun deliklerinden geçen yularla, Kültepe Anadolu grubu mühürlerinden tanrıları taşıyan boğa betimlerinde de aynen görülmektedir. Tokat kökenli boğa da, adı geçenler boyutunda olan bir boğadan kalan baş kısmıdır. Toprak rengine bakan açıkly yüzey, burundan geçen yuları ile bu boğa da ikili gruba ait olmalıydı. Büyük olasılıkla koşumlu işlenmiş olmaları, özel tanrısal boğaları temsil ettiklerini, Kültepe mühürlerinde görüldüğü gibi belirginleştirmektedir. (Darga, 1992, s.39-40)

Resim-10: Boğa biçimli kaplar. Pişmiş toprak yük. 90 cm

(Anadolu Medeniyetleri Müz., t.y., s.129)

Resim-11: Boğa başı, pişmiş toprak, yük. 15.8 cm, Tokat İ.Ö. 17-16. yy.

(Anadolu Medeniyetleri Müz., t.y., s.131)

1.2.3. Frig Dönemi

Ahşap işçiliğinde ve mobilyacılıkta çok ileri oldukları bilinmektedir. “Tahtadan küçük boğa – aslan boğuşması, at heykelcikleri, mitolojik sahnelerin yer aldığı ahşap kabartma levhaların yanı sıra kendi sanat üsluplarını yansıtan fildişinden figürlerde yaptıklarını ortaya koymuştur.” (Anadolu Med. Müz., t.y., s.160) . Yaşadıkları çevreye yakın olduğundan kullandıkları Ankara taşıyla yaptıkları kabarma ve heykeller, kendilerinden önce yaşamış toplulukların izlerini taşır. “Bu tema içinde kültürler arası karşılıklı ilişkiler koyun, öküz, at gibi yerli hayvan figürlerinin bir medeniyetten diğerine geçmesini ve hayat içerisinden kopyalanmasını sağlamış olabilir... Kabala aslanı ve Eyuk boğası sınıfındaki benzerlerine kıyasla Friglerde sanat üretiminin en üst noktasındadır. Bunlar Frig mezarlığının gösterebileceği en gerçekçi hayvan figürleridir.” (Perrot, 1892, s.216-217)

Resim-12: Keçi biçimli törensel içki kabı, pişmiş toprak, 16 cm, Gordion. Kral ailesinden bir çocuğa ait. P Tömülüsü İ. Ö. 8. Yy. sonu- 7. Yy. başı.

(Anadolu Med. Müz., t.y., s.169)

1.2.4. Urartu Dönemi

İ.Ö.1. binyıl sıralarında Doğu Anadolu'da devlet kuran Urartulular tarım ve hayvancılıkla ilgilenmiştir. Urartu sanatında daha çok metal işçiliği ön plandadır. “Canlı ve renkli çeşitli motiflerden oluşan duvar resimlerinde geometrik ve bitkisel motiflerle çeşitli hayvan sahneleri işlenmiştir. Altın-tepe’de bulunan ve kulp yerlerinde dört boğa başı olan tunç kazan İ.Ö. VII. Yüzyıl başlarına aittir.” (Anadolu Medeniyetleri Müz., t.y., s.191)

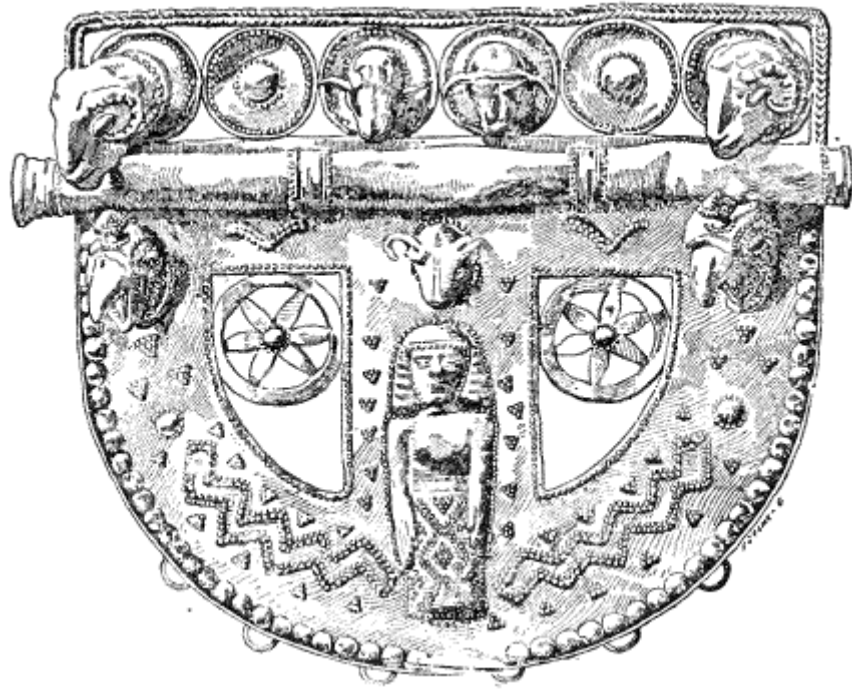
Resim-13: Üçayak üzerinde kazan. Tunç Yük. 51 cm. İ.Ö. 8. Yy. sonu Altıntepe

(Anadolu Med. Müz., t.y., s.193)

1.2.5. Lidya Dönemi

Lidya uygarlığı, Antik İyonya'nın bulunduğu Batı Anadolu'da kurulmuş olan demir çağı krallığıdır. Sanat alanında kendilerini geliştirmiş bir toplumdur. Çevrelerindeki medeniyetlerle yakın ilişkiler kurmuş bilgi alışverişinde bulunmuşlardır. En önemli parçalardan biri bulunan altın Lidya plakasıdır. “ Üzerindeki yatay hat, dört tane halka tarafından tutulan yarım daire şeklinde kalın bir altın plakayı yada levhayı eşit olmayan iki parçaya bölmüştür, üzerindeki dar

alanda bir dizi desenli halka şeklinde diskler vardır, kenarları boncuklarla tamamlanmıştır. (Resim-14) Bu boncuklar panelin her iki tarafını dönerek dolaşır. Küçük boğa başları, altın varaklı iki merkezi diskin üzerine mühürlenmiştir. Merkez kısım sadece dekoratiftir ve bir taraftan diğerine iki büyük koç kafası kendini gösterir.” (Perrot, 1892, s.288)

Resim-14: Altın Lidya plakası, Yükseklik 68cm, Uzunluk 77 cm

(Perrot, 1892, s.288)

1.2.6. Likya Dönemi

Anadolu'nun güney batısına yerleşmiş bir medeniyettir. Bölgedeki küçük kentlerin birleşmesiyle eyalet sistemiyle yönetilen bir devlet kurmuşlardır. Hititlerle aynı kökenden geldikleri düşünülmektedir. Bölge persler tarafından işgal edilmiş daha sonra Büyük İskender ele geçirmiştir.

Bölgede yapılan kazılarda ele geçirilen çanak çömlekler Likyalıların Anadolu kültürleriyle ilişki içinde olduğunu göstermektedir. Parlak renklerle boyanmış taş heykel ve kabartmalar yapmışlardır. Ölü gömme geleneklerine önem veren Likyalılar dört farklı mezar tipi geliştirmişlerdir.

Resim-15: Tomb, Xanthus, British Museum, uzunluk: 20 cm, yükseklik: 93 cm

(Perrot, 1892, s.388)

1.2.7. Helen ve Roma Dönemleri

Batı Anadolu çevresinde üretilmiş bezemeli seramikleri önemli yer tutar. Bütün Antik Yunan dünyasında görüldüğü gibi Batı Anadolu çevresinde de geometrik şekillerden farklı bir üslupta üretim yapılmıştır. Geometrik formların ve karakteri kaybolmadan değiştirilmiş hayvan figürlerinin üretildiği dönemde vazolara yapılan resim sanatında değişiklikler olmuştur. Krem veya beyaz renkli astar kaplıdır ve bezemeler bunun üzerine işlenmiştir. En sık rastlanan motifler bitkiler, mitolojik yaratıklar, hayvan figürleri ve insandır. “Onların çömlekçilik olan tanımını ‘keramos’ kelimesinin keras ve boynuz kelimelerinin birleştirilmesiyle oluşturulduğunu düşünmekteyiz. Muhtemelen içki kaplarının en antik şekli olan keramos bu şekilde oluşturuldu.” (Birch, 1858, s.157)

Ritonlar boynuz ve hayvan başı biçimli içki kaplarıdır. En çok hayvan başı şeklinde üretilmişlerdir. Ritonların bilinen bazı iki başlı örnekleri hayvan ve insan karışımı olmakla birlikte boynuzdan daha çok doğal kap şeklindedir. “Hayvan kafaları genellikle sırsızdır ve detaylarına pişmiş toprak figürler eklenmiştir. Formların ağzında genellikle sıvının dışarı akması için delik bulunur. Yapılan kafaların çok büyük bir kısmı panter, tilki, kurt, at, keçi, geyik, sığır gibi mükemmel çeşitler içerir.” (Birch, 1858 vol:II, s.82)

Resim-16: Boğa heykelciği. Tunç. Yük: 9,5 cm Roma Dönemi

(Anadolu Med. Müz., t.y., s. 375)

Resim- 17: Geyik heykelciği. Tunç. Yük. 6,4 cm. Roma Dönemi.

(Anadolu Med. Müz., t.y., s.375)

2. BÖLÜM

GÜNÜMÜZ SANATINDA BOYNUZ MOTİFİNİN KULLANIMI

Gombrich'in içimizde ki "*ilkel insan*" tasviri sanatçıyı özüne yönlendirmektedir. İkel yaşamda insanlar avcılık ve toplayıcılıktan sonraki dönemlerde yerleşik hayata geçmiş, tarımla uğraşmaya başlamışlardır. Bu yeni düzen toplulukları oluşturmuş, topluluklar geliştikçe uygarlıkları oluşturmuşlardır. Kentlerde yaşayan insanlar kendi kültürlerini yaratarak önemli bir aşama kaydetmişlerdir. İnsanların inançları, -totemleri ya da dinleri- sanata büyük bir katkısı olurken bazı dönemlerde ise kısıtlamıştır. Örneğin ortaçağda dini konular işlenirken Rönesans döneminde felsefenin de etkisiyle (hümanizm) insanlığa yönelik gerçekleşmiş ve insanlar diğer dünyadan bu dünyaya geçiş yaparak ayaklarını yere daha sağlam basmaya başlamıştır. Gelenekten kopuş yolunda ilerleyen ortaçağ insanı geleneğe tekrar yönelip antikite ve kazı araştırmaları sayesinde kendini ve atalarını tanıma fırsatı yakalamıştır.

Rönesans döneminde Michelangelo'nun Sistina Şapeli 'mahşer sahnesi' freskiyle birlikte figürlerde görülen deformasyonlar ve hareketlilik klasik dönemden tamamen kopuşun bir göstergesidir. Bize Rönesans'ın bittiğini müjdelerken aynı zamanda birçok sanat akımının kapısını aralamıştır.

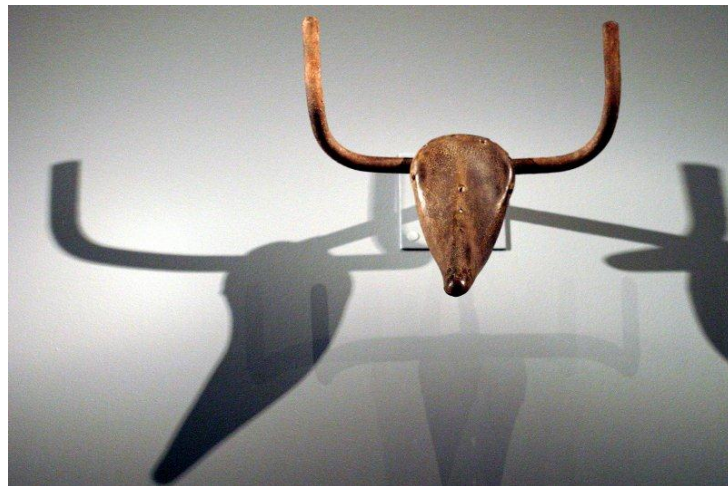
Artık insanlar resim konularını yalnızca dinsel ya da pagan konularından değil, günlük yaşamdan sahneleri de sergiliyorlardı. Estetik ve felsefe sorgulanıyor sanatın tanımı genişlemeye başlıyordu. Güzellik anlayışı, doğayı iyi gözlemleyip onu resmetme incelikle işleme, detay ve süslemelere verilen önem iken, empresyonizmle birlikte bir anda değişmiştir. Artık görüleni değil akılda kalanı ışık oyunları ve gölgelerle aktaran bir sanatçı karşımıza çıkmaktadır. Empresyonizmin fırça darbeleri ve doğayı işleyişi tepkiler görmesiyle birlikte ortaya ekspresyonizmin çıkması, sanatçıyı ruhsal durumlarıyla yüzleştirmiştir. Artık doğa ikinci planda kalırken, yüz ifadeleri ön plana çıkıyordu. Renkler bir anda sertleşip değişmeye yüz tutmuşken Fovizm ile birlikte kural bozan renk anlayışı ortaya çıkmıştır. Beraberinde ortaya çıkan Kübizm ise bambaşka yenilikler getirmiş ve bozulan çizgiler artık geometrik biçimlere yerini bırakmıştır.

Resim-18: Guernica, 1937, 349 cmx 776 cm, Tuval üzerine yağlı boya, P. Picasso.

(http://en.wikipedia.org/wiki/Guernica_%28Picasso%29.07.06.2015)

Sanat kurallarının ve evrensel sanat algısının değişmesinde etkili olan Kübizm sanatın dış gerçekçiliğinden çok öz gerçekçiliği ile ilgilenmiş ilkel sanatın etkisinde olan biçimsel geometrik özellikleri birçok sanat akımının da öncüsü olmuştur. Akımın öncülerinden Picasso'nun resme ve heykelle kattığı farklı malzemelerle birçok sanatçıya ilham kaynağı olmuştur.

Resim-19: Bull's Head, 1942, basit bir bisiklet direksiyonu ve koltuğu, P. Picasso.

(<http://www.seemsartless.com/?pic=2863>, 03.05.2012)

Picasso'nun sanat eserlerinde farklı malzeme kullanması, beraberinde Konstrüktivizm'den ilham alan dada hareketi 'hazır nesne' ile getirdiği yeniliği sanata kazandırmıştır. Tüm bu akımlar ve sonrasında gelen akımlarda, gelişen ve değişen toplum beraberinde sanat anlayışında da değişimler göstermiş gerçekliğin ve güzelliğin sorgulanması beraberinde geleneğin bozulması ve figür soyutlaması sanatı ilkel yaşamdan günümüze değişiminde etkili olmuştur. Sanatta ilkel insana dönme isteği beraberinde soyut sanatı geliştirmiş ve malzeme açısından sınırları tanımayan bir boyuta ulaştırmıştır.

2.1. GÜNÜMÜZ SANATINDA HAYVAN BOYNUZLARININ YORUMLANMASI

2.1.1. Ayhan Yılmaz

1988 yılında Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Heykel Bölümü'nü birincilikle bitirdi. 1990 yılında Master Eğitimi, 1994 yılında da Sanatta Yeterlik Tez Çalışmasını tamamladı. Halen, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Heykel Bölümü'nde Öğretim Görevlisi olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

Çok sayıda anıtsal heykel uygulamalarının yanı sıra çeşitli kurum, yurtiçi ve yurtdışı özel koleksiyonlarda eserleri bulunmaktadır.

Yaptığı eserlerde Anadolu Medeniyetlerinde boynuzun bir güç sembolü olarak kullanılmasından etkilenmiştir.

Resim-20: İsimsiz, Tek Salon-Tek İş, Fiberglas Ve Toprak, 800 cm Enstalaston. 1993, A. Yılmaz.

Resim-21: Büyü Ve İnsan, Video Art Bir Bölüm, 1993, A. Yılmaz.

Resim-22: İsimsiz, Değirmendere Uluslararası Ahşap Heykel Sempozyumu, Kocaeli, 350 Cm.
Ahşap Yontu, A. Yılmaz.

2.1.2. Şinasi Tek

KırŐehir'de doğmuştur. Gazi Üniversitesi Yüksek Öğretmen Okulu Resim-iş Bölümü'nden mezun olmuştur. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yüksek lisans programını tamamladı.

Resim-23: Boynuzlu Adam, Bronz, 48.5x15x30 cm, 2000, Ő. Tek.

Resim-24: Metrozor I, Alüminyum, 30.5x7x12,2008, Ş. Tek.

2.1.3. Robert Rauschenberg

Robert Rauschenberg, (d. 22 Eylül 1925 Port Arthur, Teksas – ö. 12 Mayıs 2008 Florida) ABD’li ressam, heykeltıraş, fotoğrafçı, baskıcı ve performans sanatçısıdır.

Rauschenberg, herhangi bir akımın parçası sayılamayacak derecede bireyselci olsa da soyut dışavurumculuk ile pop sanatı arasında köprü vazifesi görmüş olduğu söylenebilir. ABD’de sanata temsil olgusunu geri döndürmüştür. Geliştirdiği birçok yeni teknik ve yöntem, ondan sonraki kuşakların genç sanatçıları tarafından da kullanılmıştır.

Rauschenberg'in tarzı bazen, arkadaşı Jasper Johns ile beraber Neo-dada olarak tanımlanır. Etkilendiği sanatçılar arasında Dada sanatçısı Kurt Schwitters, ressam ve renk kuramcısı Josef Albers ve kavramsal sanatın öncülerinden Joseph Beuys sayılabilir. Rauschenberg zaman zaman sanat ve hayat arasındaki aralıkta çalışmak istediğini ifade etmiş ve gündelik nesnelere sanatsal nesnelere ayırımını sorgulayacak eserler vermiştir. Bu açıdan Dada hareketinin öncülerinden Marcel Duchamp ile bağlantılı olduğu söylenebilir.

Rauschenberg, araba lastiği, tenis topu, bisiklet lastiği, doldurulmuş keçi gibi nesnelere bir değişikliğe uğratmadan, çoğunlukla dışavurumculuğa yakın bir tarz kullanmak suretiyle boya ile kombine etmiş, resim ile kolaj ve asamblaj arasında yer alan eserler vermiştir.

(http://tr.wikipedia.org/wiki/Robert_Rauschenberg, 04.08.2014)

Resim-25: Monogram ,1955-59, karışık teknik, R. Rauschenberg.

(<http://www.greynotgrey.com/blog/2013/04/06/robert-rauschenberg-monogram/>, 06.04.2013)

3. BÖLÜM

SERAMİK SANATINDA BOYNUZLU HAYVAN FİGÜRLERİ KULLANIMI

3.1. BOYNUZ FİGÜRÜ ÇALIŞAN YABANCI SANATÇILAR

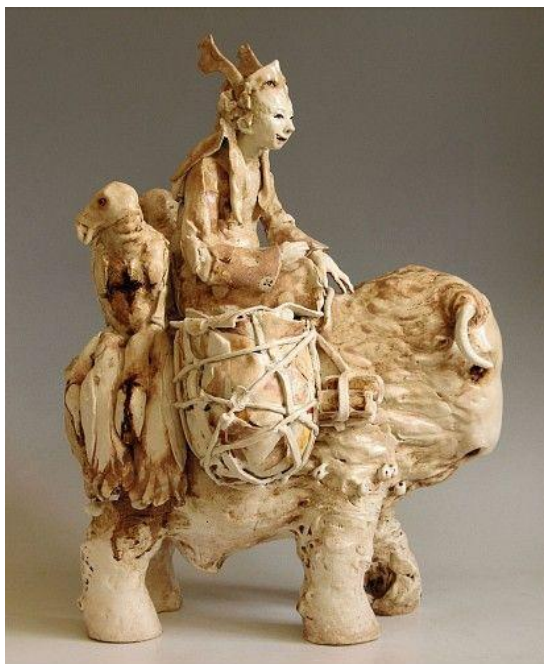
3.1.1. Cary Weigand

Cary Weigand Havai 'de doğup büyümüştür. Üniversite eğitimini de Havai'de almıştır. 2006'da George Sugarman fonundan heykel için ödenek almıştır ve 2011'de Ceramics Monthly'nin gelişen sanatçılar ödülünü almıştır. Şimdi Oregon'da çalışmakta ve yaşamaktadır.

Asya felsefesinden ve Şamanizm'den etkilenmiştir. Weigand'ın seramikleri hayvan ve insan figürlerinin dizilişinin maneviyatı ve öyküsünü ileterek işler.

“Çalışmalarına başladığım zaman ilk önce hacim ve denge gelir, daha sonra dikkatimi doğrudan şekle yöneltirim. Çamur çalışmalarım, yukarıya ve dışarıya, kalından inceye doğru giden levhaların çeşitli varyasyonlarıyla oluşur. Bazen de çamuru keser ve katlarım, tıpkı ıslak bir origami gibi.”

(<https://www.burchfieldpenney.org/artists/artist:cary-weigand/>, 18.03.2015)

Resim-26: Eternity Riding the Beast of Time 2014, porselen, C. Weigand.

(http://www.theartspiritgallery.com/artist/Cary_Weigand/works/7468/#!7468, t.y.)

Resim-27: In Search of Freedom, C. Weigand.

(<https://tr.pinterest.com/pin/554505772840472884/>, t.y.)

Resim-28: Who We Become at Night, C. Weigand.

(<https://tr.pinterest.com/pin/575194183630509552/>, t.y.)

3.1.2. Eva Funderburgh

Eva Funderburgh Washington'da yaşayan bir heykeltıraştır. Onun bronzdan çamura uzanan iş çeşitliliğinde hareket ve duygusal içerik her şeye rağmen orta düzeyde dikkat çekmektedir.

Eva, Seattle yerlisi olmasına rağmen Pensilvanya ve Kansas ta büyümüştür. Carnegie Mellon Üniversitesini bitirmiştir. 2005 yılında tamamladığı Lisans eğitimini sanat ve bilim üzerine yaparken heykele ve kimyaya odaklanmıştır. Mezuniyetinden kısa süre sonra doğduğu yer olan Seattle'a o zaman arkadaşı, şimdi kocası olan Ben'le geri dönmüştür.

Seattle'da odun ateşi seramikleri ve heykel üzerine bir grup devamlı anagama fırınıyla çalışmıştır. 2006'da beş farklı sanatçıyla bir takım oluşturmuş, Florentia Seramikleri'ni küçük bir birlik atölyesinde yaratmıştır. Aynı zamanda Pratt Sanat Merkezine öğrenci olarak katılmış daha sonra 2014'de Foundry programı ile birlikte öğretmen olarak çalışmaya başlamıştır. Özellikle lisans eğitimi sırasında kimya ile ilgilenmesinden dolayı bronzdan etkilenmiştir.

Bu günlerde sadece seramik heykel, bronz ve düzenleme değil, aynı zamanda üç farklı atölyede öğretmendir ve bronz üzerine başlangıç eğitmenidir. (<http://evafunderburgh.com/bio/>, t.y.)

Resim-29: Fat Chimera, porselen, 3x3.5x4, 2010, E. Funderburgh.

(<https://tr.pinterest.com/pin/82120393180425192/>, t.y.)

Resim-30: Mournful Beast, porselen, 2008, E. Funderburgh.

(<https://www.flickr.com/photos/genkigecko/2651324105/in/set-72157606045597987>,

08.07.2008)

3.1.3. Anna Noel

Anna Noel Güney Galler Swansea’da doğmuştur. Eğitimi Bath Academy ve Royal College Sanat Okullarında seramik üzerine yapmıştır. “ Çocukluğumun erken zamanlarından bu yana hayvanlar beni büyüledi ve onların görüntüsü benim hayal gücümü tamamen kapladı. Hayvan hikâyelerde geçiyordu, efsaneler ve folklorda yetişkin dünyanın ve çocukluğun karmaşıklığında sık sık sembolize ve ifade ediliyordu.

Sahip olduğumuz hayvanlarla özel bir ilişki yaşadığımızı ve hayvan figürlerinin görünen dünyada ifade ettiği duyguların, mizah, merak, sevinç olduğunu düşündüm. Çünkü bazen benim hikâye anlatma cazibem bazen şiir, bilmece ve kafiye içerir.”

(<http://www.studiopottery.co.uk/profile/Anna/Noel>, 17.11.2014)

Resim-31: A. Noel

(<http://www.studiopottery.co.uk/images/Anna/Noel/13110>, 17.11.2014.)

Resim-32: A. Noel

(<http://www.studiopottery.co.uk/images/Anna/Noel/13119>, 17.11.2014)

Resm-33: A. Noel

(<http://www.studiopottery.co.uk/images/Anna/Noel/13123>, 17.11.2014)

3.1.4. Caterina Silenzi

“Caterina Silenzi insan ve hayvan vücut şekillerinden heykeller yapar. Bu süre içerisinde işlerini yaparken karışık teknik kullanır. Tekniklerden biri eski Japon tekniği olarak bilinen Rakuyu da içerir.” (<http://www.alivenotdead.com/adaptagallery/caterina-silenzi>, 2011)

“Hayvanlara farklı sebeplerden dolayı saygı duyulur. Sadece bizim için iyi veya kullanışlı oldukları için değil, aynı zamanda içimizdeki bir standarttır, acıyı hisseden sadece biz değiliz bunu bütün canlılar algılayabilir.

Caterina Silenzi hayvanların kemiklerinde bir harita, bir patika, bir iz bulur ve esas bilgelikle hayvanlara ve onların anatomilerine tanımlama getirir.

Sanatçı kemikleri aramaz fakat onlarla tesadüf eseri karşılaşır ve onlara yeni dokular, yeni hikayeler, yeni hayatlar verir. “ (<http://www.caterinasilenzi.com/Sito/WHY.html>, t.y.)

Resim-34: Baby Cervo, C. Silenzi.

(<https://www.flickr.com/photos/caterinasilenzi/4027837452/>, 19.10.2009)

Resim-35: Trofeo 3, 2012, C. Silenzi.

(<https://www.flickr.com/photos/caterinasilenzi/6920644457/in/photostream/>, 22.02.2012)

Resim-36: Trofeo, 2010, C. Silenzi.

(<https://www.flickr.com/photos/caterinasilenzi/4377353022/in/photostream/>, 20.02.2010)

3.1.5. Sharon Stelter

“Wisconsin benim yuvam ve sanatla kendimi ifade edebiliyorum.

Malzemelerin yarattığı çizgilerden etkileniyorum. Benim için her heykel mükemmel çizgiyi yakalamak için yeni bir fırsat yaratır. Basit şekiller, zarif kıvrımlar ve doku benim işlerimi tanımlar.

Lisedeyken tek hayalim bir sanatçı olabilmektir, şu an o rüyada yaşamaktayım. Bir sanatçı olarak kil benim hayatımı kolaylaştırıyor. Kille birlikte dünyayı gördüğüm gibi yorumlayabiliyorum.”

(http://steltersculpture.com/artist_statement.html, t.y.)

Resim-37: Ram with Curled Horns, 39 cm, S. Stelter.

(http://steltersculpture.com/all_work.html, t.y.)

Resim-38: Ram with Straight Horns and Legs, 20 cm, S. Stelter.

(http://steltersculpture.com/all_work.html, t.y.)

Resim-39: Moose H, 39 cm, S. Stelter.

(http://steltersculpture.com/all_work.html, t.y.)

3.1.6. Chiristina Bathwell

“İşlerimi yaparken, doğum ölüm ve yenilenme kavramlarını işliyorum.

İşlerimin ana kaynağını bebekler, hayvanlar ve çocuklar içerir.”

(<http://home.epix.net/~bothwell/home.html>, t.y.)

Resim-40: Air, 36x9x7, 2014, seramik raku, cam, ahşap, C. Bathwell.

(http://home.epix.net/~bothwell/portfolio-2015-blue_shoe.html, t.y.)

Resim-41: Jackalope, cam ve raku, C. Bathwell.

(http://www.obsoleteinc.com/fineart/christina_bothwell/, t.y.)

Resim-42: Deer Girl, 71x68x27 cm, cam ve raku, C. Bathwell.

(<http://artsyforager.com/2012/05/03/translucent-revelations-christina-bothwell/>, 03.05.2012)

3.1.7. Brendan Hesmondhalgh

Brendan Hesmondhalgh 1792'de İngiltere'nin Lancashire bölgesinde doğmuştur. Kille çalışmaya altı yaşında başladı daha sonra bırakmadı ve seramik okumaya karar verdi, bu alandan mezun oldu. Kısa süre sonra 1994'de Kuzey Wales'de Edinburgh College'de seramik heykel eğitimi almıştır.

Erken dönem işlerinde iki, üç boyutlu hayvan resimleriyle çalışmış ve daha sonra fikirlerini ifade edebilme özgürlüğünün tadına varmıştır.

(<http://www.hesmondhalghsculpture.co.uk/about-brendan-hesmondhalgh.php>, t.y.)

Resim-43: B. Hesmondhalgh

(http://www.hesmondhalghsculpture.co.uk/img/gallery/100_bison_sculpture_hesmondhalgh.jpg

, t.y.)

Resim-44: Bull, 33x20x13, seramik heykel, B. Hesmondhalgh

(<https://tr.pinterest.com/pin/509117932849422786/>, t.y.)

Resim-45: B. Hesmondhalgh

(<http://www.hesmondhalghsculpture.co.uk/img/gallery/5-orange-bull.jpg>, t.y.)

3.1.8. Aage Birck

“Sır ve pişirim tekniklerini denemeye devam etmekteyim. Birçok hediyelik eşya dükkânında bulunabilecek malzemeleri kullanarak yaptığım işlerime odaklandım.

Amacım seçilen objelerle seramik arasındaki mükemmel dengeyi sağlayabilmek ve tuz pişiriminin özel bir versiyonunu kullanmaktır.”

(<http://www.birck-keramik.dk/Aage/Profile/Aage-profile.htm>, t.y.)

Resim-46: A. Birck, Yükseklik: 43 cm.

(<http://www.birck-keramik.dk/Aage/Gallery/Gallery-1-7.htm>, t.y.)

Resim-47: A. Birck, Yükseklik: 42 cm.

(<http://www.birck-keramik.dk/Aage/Gallery/Gallery-1-9.htm>, t.y.)

3.2. BOYNUZ FİGÜRÜ ÇALIŞAN YERLİ SANATÇILAR

3.2.1. Sadi Diren

1927'de İstanbul'da doğan Sadi Diren, 1952 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Seramik Bölümünü bitirdi. 1956 ile 1958 yılları arasında Almanya'da eğitim gördü. Aynı zamanda endüstri tasarımcısı olarak çalıştı. 1964'te Güzel Sanatlar Akademisi öğretim üyeliğine getirildi. Yapıtlarında eski ve köklü Anadolu seramiğinin özellikleri görülür. Yarısı yurt dışında olmak üzere birçok sergi düzenleyen Sadi Diren'in, Düsseldorf Hetjent Museum ve Türkiye'de Devlet Resim ve Heykel Müzesi'ne alındı.

Sadi Diren, 22 Ağustos 1991 Tarih ve 20968 sayılı resmi gazetede yayımlanan yönetmelik çerçevesinde devlet sanatçısı unvanı aldı. İş Sanat Kibele Galerisi'ndeki toplu sergisi ile 2009 Sedat Simavi Görsel Sanatlar Ödülü'nü aldı. (http://tr.wikipedia.org/wiki/Sadi_Diren, 08.05.2015)

Eserlerinin çıkış noktası arasında, Anadolu Medeniyetleri'nin boynuzlu hayvan figürleri, özellikle boğa figürlerini ele almıştır.

(<http://lebriz.com/pages/artist.aspx?section=555&lang=TR&artistID=612&bhcp=1&periodID=&pageNo=0&exhID=0>, t.y.)

Resim- 48: 30x45x15 cm, 1987, S. Diren.

(<http://lebriz.com/pages/artist.aspx?section=130&lang=TR&artistID=612&periodID=-1>, t.y.)

Resim- 49: 1994, S. Diren

(<http://lebriz.com/pages/artist.aspx?section=130&lang=TR&artistID=612&periodID=-1>, t.y.)

Resim- 50: 78x35 cm, gravür, 1994, S. Diren.

(<http://lebriz.com/pages/artist.aspx?section=130&lang=TR&artistID=612&periodID=-1>, t.y.)

3.2.2. Emet Egemen Işık Aslan

1978'de Konya'da doğdu. 1995 Ankara Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümü'nden mezun oldu. 1999'da Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü'nden mezun oldu. 2001'de Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü'nde öğretim elemanı olarak göreve başladı. 2003'de Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı'nda doktora eğitimini tamamladı. (<http://sanatkop.com/index.php/emet-egemen-isik-aslan-kisi-1978/>, 03.12.2009)

Çalışmalarında, Anadolu kültürlerinde gücün ve bereketin simgesi olan boğa başı ve boynuzu kullanan Emet Egemen Işık Aslan'ın bu kavramların bu günde geçerli olduğunu söylemiş, bunları çalışmalarında sıklıkla kullandığını belirtmiştir.

Resim-51: E. Aslan

(<https://tr.pinterest.com/pin/442408363371238753/>, t.y.)

Resim-52: E. Aslan

(<https://tr.pinterest.com/pin/442408363371238757/>, t.y.)

Resim-53: E. Aslan

(<https://tr.pinterest.com/pin/442408363371238734/>, t.y.)

4. BÖLÜM

BOYNUZLU HAYVAN FİGÜRLERİNİN SERAMİK FORMLARDA YORUMU

Resim-54: Geyik, 15.5x34 cm, çamur tornası ile şekillendirme, 2015.

Bu çalışmamda, eski çağlardan beri insanlar için sembolleşmiş figürlerden biri olan geyik kullanılmıştır. Mağara duvarlarından, seramik kaplara, duvar kabartmalarına kadar sanatta geniş bir yer edinmiş olan geyik formunun günümüz yorumudur. Çamur tornası ile şekillendirilmiş olan figür, 1000'de bisküvi, 1040'de sırlı pişirimi yapılmıştır. Metalik Kahverengi sırla sirlanmıştır. Boynuzlar ve bacaklar metal parçalar eklenerek yapılmıştır.

Resim-55: Koç, 22x15cm, çamur tornası ile şekillendirme, 2015.

Çok kullanılan bir motif olan koç figürü, yüzyıllarca hayvancılıkta inanların ihtiyaçlarını karşılamıştır ve kültürümüzde geniş yeri vardır. Bu nedenle şekillendirdiğim koç figürünün bisküvi pişirimi 1000, sırlı pişirimi 1040de yapılmıştır. Çamur tornası ile şekillendirilen üründe Carl Jager Eisen sırası kullanılmıştır. Boynuzları metal eklemelerle yapılmıştır.

Resim-56: Dağ keçisi, 25x21 cm, çamur tornası ile şekillendirme, 2015.

Yapılan bu çalışmada, birçok eski kültürde mağara resimlerine konu olmuş, daha sonraki toplumlarda farklı sanat alanlarında konu edilmiş dağ keçisi çıkış kaynağı olmuştur. Çamur tornasında şekillendirilen ürün, 1000°c'de bisküvi, 1040°c'de sırlı pişirimi yapılmıştır. Boynuzlarda Jager Eisen, beden kısmında ise yarı mat Carl Jager Bronz Kahve sırları kullanılmıştır.

Resim-57: Boğa, 19.5x15.5, çamur tornası ile şekillendirme, 2015.

Anadolu Kültürü'nde gücün simgesi olan, Hitit, Asur, Frig seramiklerinde görülen boğa figürü baskın pozisyonda çalışılmıştır. Çamur tornasında şekillendirilen bu çalışma 1000°C'de bisküvi, 1040°C'de sırlı pişirimi yapılmıştır. Boynuzlarda Jager Eisen, beden kısmında yarı mat Metal Kahverengi sırları kullanılmıştır.

Resim-58: Boynuz, 21.5x12, çamur tornası ile şekillendirme, 2014.

Boynuz formunun kendisinden yola çıktığım bu çalışma, çamur tornasında şekillendirilmiştir. Kırmızı çamur kullandığım çalışmada 1000°c'de bisküvi, 1040°c'de sırlı pişirim yapılmıştır. Artistik yeşil ve üzerine BSZ Alt Metal sırları ile sırlanmıştır.

Resim-59: Boynuzumsu, 21x13.5, çamur tornası ile ekillendirme, 2014.

Bu çalışmamda da boynuz figürü form olarak etkili olmuştur. Çamur tornasında kırmızı çamur ile şekillendirilmiş olan ürün 1000°c'de bisküvi, 1040°c'de sırlı pişirim yapılmıştır. BSZ Alt Metal sırla sırlanmıştır.

Resim-60: Saldırı, 23x12.5, çamur tornası ile şekillendirme, 2015.

Bir çok toplumda baskınlığı, erkeklığı temsil eden boğa figürü bu çalışmamda kaynak olmuştur. Daha saldırgan pozisyonda yapılan figür çamur tornasında şekillendirilmiştir. 1000°c'de bisküvi, 1040°c'de sırlı pişirim yapılmıştır. Boynuzları metalik kahveyle, bedeni ise Eisen sırlarıyla sırlanmıştır.

Resim-61: Yaşam, 22x19, çamur tornası ile şekillendirme, 2015.

Hareketli olarak şekillendirilmiş olan dağ keçisi figürüne; kemer, toka, kumaş motifleri gibi rastladığımız eski çağ medeniyetlerinin sanat ürünleri çıkış kaynağı olmuştur. Çamur tornasında şekillendirilmiş olan figür, 1000°c'de bisküvi, 1040°c'de sırlı pişirim yapılmıştır. BSZ Alt Metal sırla sırlanmıştır.

Resim-62: Güç, 30x20, çamur tornası ile şekillendirme, 2015.

Boğa figürünün güçlü yapısından çıkış oluşturularak yapılmış olan bu figür, çamur tornasında şekillendirilmiştir. 1000°c’de bisküvi, 1040°c’de sırlı pişirim yapılmıştır. Boynuzlar metalden yapılmış, bedeni ise Eisen sırlarıyla sırlanmıştır.

Resim-63: Baskı, 24.5x11, çamur tornası ile şekillendirme, 2015.

Bir başka Anadolu etkisiyle biçimlendirilmiş olan bu boğa figürü saldırı pozisyonundadır. Form tornada şekillendirilmiştir. Boynuzları metaldir ve 1000°c’de bisküvi, 1040°c’de sırlı pişirim yapılmıştır. BSZ Alt Metal sırla sırlanmıştır.

Resim-64: Geyik, 19x22.5, çamur tornası ile şekillendirme, 2015.

Anadolu'da yaşam ağacıyla ilişkilendirilmiş olan geyik formundan yola çıkarak yaptığım bu figür çamur tornasında şekillendirilmiştir. Boynuzları metalden yapılmıştır. 1000°c'de bisküvi, 1040°c'de sırlı pişirim yapılmıştır. Metalik kahverengiyle sırlanmıştır.

Resim-65: Koç 2, 20x15, çamur tornası ile şekillendirme, 2015.

Bu çalışmamın çıkış kaynağı koç figürü olmuştur. Anadolu'da hayvancılıkta kullanılmış ve inançlarda yer edinmiş bir hayvandır. Çamur tornasında şekillendirilmiştir. 1000°c'de bisküvi, 1040°c'de sırlı pişirim yapılmıştır. Boynuzlar Bronz Kahverengi, bedeni ise Metalik Kahverengi ile sırlanmıştır.

Resim-66: Gergedan, 21x14, çamur tornası ile şekillendirme, 2014.

Eski dönemlerin medeniyetlerinde boğa gibi gücün sembolü olmuş olan gergedan figürü, bu çalışmamda etkili olmuştur. Çamur tornasıyla şekillendirilmiştir. 1000°c'de bisküvi, 1040°c'de sırlı pişirim yapılmıştır. Boynuzlar BSZ Alt Metal sırlıyla, bedeni ise Bronz Kahverengi ile sırlanmıştır.

Resim-67: Boynuzlar, 28x49, çamur tornası ile şekillendirme, 2014.

Çalışmamda çıkış kaynağı, tarihte seramik kap kullanımına hayvan figürlerinin eklenmesi ve boynuzlu hayvan figürleridir. Çamur tornasında şekillendirilmiş olan bu form, 1000°c'de bisküvi, 1040°c'de sırlı olarak pişirilmiştir. BSZ Alt Metal sırla sırlanmıştır.

Resim-68: Küçükbaş, 21x19.5, çamur tornası ile şekillendirme, 2014.

Anadolu'daki kap üretimi ve hayvan figürleri, bu formu oluşturmamda kaynak olmuştur. Çamur tornasında şekillendirilmiş ürünün etrafını küçükbaş hayvan kafaları çevrelemektedir. 1000°c'de bisküvi, 1040°c'de sırlı olarak pişirilmiştir. Bronz Metal renk sırla sırlanmıştır.

Resim-69: Metal, 20x19.5, çamur tornası ile şekillendirme, 2015.

Eski medeniyetlerde yer edinmiş dağ keçisi formu, çamur tornasında şekillendirilmiş, 1000°c'de bisküvi, 1040°c'de sırlı olarak pişirilmiştir. Boynuzlarda metal, sırlı kısımlarında Bronz Kahverengi kullanılmıştır. Bedeninde ise Koyu Metalik renkli sır kullanılmıştır.

Resim-70: At, 22x22, çamur tornası ile şekillendirme, 2014.

Eski toplumlar için çok önemli bir yeri olan, sıklıkla kullanılan at figürünü bu formda kullanılmıştır. Çamur tornasında şekillendirilmiştir. 1000°c’de bisküvi, 1040°c’de sırlı olarak pişirilmiştir. BSZ Alt Metal sııyla sırlanmıştır.

Resim-71: Zürafa, 19x30, çamur tornası ile şekillendirme, 2014.

İlkçağ mağara resimlerinde ve Afrika'da geleneksel sanatlarda sıklıkla kullanılan zürafa figürü bu çalışmamda esin kaynağı olmuştur. Çamur tornasında şekillendirilmiştir. 1000°c'de bisküvi, 1040°c'de sırlı olarak pişirilmiştir. Bronz Kahverengi sırla sırlanmıştır.

Resim-72: Tavşan, 21.5x21,5, çamur tornası ile şekillendirme, 2015.

Anadolu'ya özgü türleriyle tüyleri ve eti için beslenmiş olan tavşan bu çalışmada kaynak olmuştur. Çamur tornasında şekillendirilmiştir. 1000°c'de bisküvi, 1040°c'de sırlı olarak pişirilmiştir. Bronz Kahverengi sırla sırlanmıştır.

Resim-73: Boynuzlar 2, 23x31, çamur tornası ile ekillendirme, 2014.

Hayvan şekilli kaplar, bu formda esin kaynağıdır. Çamur tornasında amotlu amurla yapılmıştır. 1000°c'de bisküvi, 1040°c'de sırlı olarak pişirilmiştir. Metalik Kahverengi ile sırlanmıştır.

SONUÇ

Üzerinde yaşadığımız Anadolu toprakları pek çok medeniyeti barındırmış, ilk çağlardan günümüze birçok olaylara tanıklık etmiştir. Neolitik çağla başlayan toprağı tanımak, yerleşik hayata geçmek, ekmek, biçmek ve kültürünü izler bırakarak sonsuza kadar sürdürmek toplumların başat faaliyetleri olmuştur. Doğayı tanımak, toprağı işlemek, barınmak için yapılar inşa etmek vazgeçilmez eylemler haline gelmiştir. Doğayı tanıırken onun gücünden ve sürekliliğinden etkilenmiş, ona karşı bende varım demek için bir takım sembollerle kendini güçlü hissetmek adına birçok eserler üretmiştir. Bu eserler arasında en çok dikkati çeken seramik boynuzlu hayvan figürleri olmuştur.

İnsanlık ve sanattan önce, doğanın var olduğu gerçeğini düşünecek olursak insan her zaman doğa ile mücadele etmiş ve hayatta kalmaya çalışmıştır. İnsanlar yaşamı süresince coğrafi yapı, gelenek ve görenekler, çevresel faktörler etkisinde hayatta kalmak için doğayı gözlemlemiş, duyuları aracılığıyla algıladığı nesnelerin görsel biçimleri hakkında bilgi sahibi olmuşlar ve gelişmişlerdir. İçinde bulunduğumuz doğa pek çok gizemi içinde barındırdığı gibi teknolojiye ve pek çok esere ilham kaynağı olmuştur.

İlkel toplulukların düşünce tarzlarını ve yaşam biçimini anlamadan onların sanatını ve günümüz soyut sanatının geldiği noktayı da kavrayamayız. İçimizdeki ilkel insan tasviri sanatçıyı öze yönlendirmektedir. İnsanlar avcılık ve toplayıcılıktan sonraki dönemlerde tarımla uğraşmaya başladıklarında yerleşik hayata geçiş yapmışlardır. Bu geçiş toplulukları oluşturmuş, topluluklar geliştikçe uygarlıkları oluşturmuşlardır. Kentlerde yaşayan insanlar kendi kültürlerini yaratarak önemli bir aşama kaydetmişlerdir. Günümüzde yaşadığımız toplumda geçmişin izlerini görmekte olduğumuz kültürümüzün, inanışlarımızın hala içinde bulunduğumuz garip adetlerimizin yarattığı etki sanatın bir parçası olmuştur. Sanat geleneklerine tam anlamıyla bağlı da kalmamalıdır. Elbette ki kültür sanatı etkileyen faktörlerden yalnızca biridir.

Çağlar boyu boğa, yeniden doğuşu, başlangıcı ve gücü simgeler. Neolitik dönemde evcilleşen boğa ya da öküz, Anadolu ve Mezopotamya çevresinde, güç, üreme, toprak ve tarım üzerinde etkili olmuştur. Evcilleştirilen boğa ya da öküz, Anadolu ve yakın çevresinde güç ve üremenin yanı sıra, toprağın sürülmesi ve tarımsal üretim üzerindeki etkin rolü nedeniyle de saygı görmüştür. Boynuz, eskiçağ medeniyetleri ve mitolojilerinde gücün sembolü olmuş, aynı zamanda koç ve boğa boynuzları tanrı tasvirlerinde gök cisimleri ile birlikte kullanılmış ve

tasvirler tanrılaştırılmıştır. Boynuz bereketin, bolluğun, gücün ve sağlığın simgesi haline gelmiştir.

Gücü temsil eden boynuzları yaptıkları seramik eserlerde sık sık kullanmışlardır. Boynuzlar gücün sembolü olurken boğa gibi hayvanlarda güç, erkeklik ve dölleyici üretkenliğin karşılığı olarak seramik objelerde kullanılmıştır. Geyik doğaya duyulan saygının ve bereketin simgesi olarak seramik sanatında yer edinmiş. Antik yunan medeniyetlerinde tanrılaştırılan boynuzlu hayvan figürleri diğer doğu toplumlarında efsanelere konu olmuştur.

Birçok medeniyetin dini ritüellerinde hayvanlar kendilerine yer edinmiştir. Özellikle hayvan figürleriyle üretilmiş seramik kaplarla tanrularına içecekler ve yiyecekler sunmuşlardır. Bu kaplarla tanruları mutlu etmek için sunulan şarabın kendilerine bolluk, bereket getirmesini temenni etmişlerdir. Aynı hayvan figürleri cenaze törenlerinde de kullanılmış, ölümler için şarap ve bira sunulmuştur. Ayrıca ölen kişinin seramik figürleri ve diğer eşyaları kendisiyle birlikte gömülmüştür.

Birçok din içinde yer alan boynuz Tevrat'ta gücün simgesi olarak gösterilir. Boynuz kelimesinin geçtiği yerlerde güç, üstünlük ve iktidar mücadelesi anlatılır. Diğer dinlerde de benzer anlamlara gelen boynuz, satanizmde ise keçi kafalı boynuzlu şeytan figürü olan Baphomet'de görülür.

Her ne kadar insanların boynuz konusunda üzerinde durdukları, hayranlık duydukları hayvanlar genellikle boğa, koç, keçi gibi kara memelileri olmuşsa da, doğada çeşitli sebeplerle boynuza sahip birçok canlı yaşamaktadır. Hatta o kadar geniş yayılmışlar ki, böceklerden sürüngenlere, balıklardan memelilere, kuşlara kadar pek çok hayvan türünde boynuzları olanları vardır. Hepsinin kendilerine göre boynuz geliştirmeye ihtiyaçları olmuştur. Dağ keçilerinin erkekleri, dişileri etkileyebilmek için kavgaya tutuşur ve boynuzlarını birbirlerine çarptırırlar. Gücün simgesi olmuş boynuz bu kavgada en güçlü erkeği seçerken bir silah olmuştur. Tuhaf bir şekilde boynuzlara sahip olan bir böcek türü olan 'rhinoceros' böceği de aynı şekilde dişilerini etkilemek için kavgaya eder ve boynuzlarını silah olarak kullanır. Bazı boynuzlu sürüngen çeşitleri de vardır. Amerika çöllerinde yaşayan küçük bir kertenkele türü başında çok iri olmakla birlikte bütün vücudunda boynuzlara sahiptir. Kendini zırh gibi kaplayarak kendisini dış etkilere karşı korur. Bir diğer boynuzlu sürüngende üç boynuzlu Jackson's bukalemunudur. Dişileri boynuzsuz olan bu sürüngen de boynuzlarını dişilerini etkilemek için kavgalarda kullanır. Ayrıca çöllerde yaşayan boynuzlu bir çingiraklı yılan türü yaşamaktadır. Kuşların bazı türlerinde görülen boynuz, Kolombiya'da sembolleşmiş olan bir kuşa görülür. Deniz canlılarında ise bazı küçük balıklarda karides avlamalarında yardımcı olarak görülen boynuz, 'Narwal' türü balinalarda çok uzundur ve milyonlarca sinir ucuna sahiptir. Okyanus çevresini

tanımlarına ve eş seçimlerinde yardımcı olur. Doğanın her yerine işlemiş olan boynuz gücü ve üstünlüğü göstermektedir.

Klasik sanattan modern sanata geçiş döneminde figürlerin soyutlanması yolunda sanatçının ilkel insana dönüşü ve yapılan eserlerden etkilenmesiyle sanatta keşifler yapması bize modern dünyanın kapılarını açmıştır. Çünkü ilkel insanlar biçim kaygısı ya da doğayı aynen kopya etme gibi istekleri olmadan basit biçimler kullanıyorlardı. Bu basit biçimler hayranlık uyandıracak şekilde sanatı pek çok alanda etkilemiştir.

Rönesans dönemi sanatçıları Roma dönemi eserleri incelemişler ve Rönesans felsefesi, hümanizmin gerekliliği doğrultusunda insanı ön plana çıkararak klasik dönemi geride bırakmışlardır. Michelangelo'nun Sistine Şapeli'ne yaptığı "Mahşer sahnesi" fresklerinde görülen figürlerde deformasyon yeniliğinden sonra sanatçılar günlük yaşamdan sahneleri resmetmeye başlamışlardır. Bu deformasyon Maniyerizm'in başlangıcı barok dönemine geçiş sağlamıştır. Figür deformasyonu pek çok sanatçıya da etki kaynağı olmuştur. Değişen felsefe ve güzellik anlayışı bizi Empresyonist(izlenimcilik) döneme götürdüğünde ise görüneni yapan sanatçı yerine hatırda kalanı yapan sanatçıları görürüz. Böylece soyutlamanın hikâyesi doğada kendini göstermiş olur. Teknolojinin ve sanatın ilerlemesiyle birlikte ilkel insana dönme isteği uyandıran sanat, yeni akımları doğurmuştur. 20. Yüzyılın başlıca ifade biçimini oluşturan soyut sanat görünen dünyanın gerçekliğinden sıyrılmıştır. Sanatın öz gerçekçiliğinin ön planda olduğu modern sanatın doğuşu çeşitli eğilimleri bünyesinde barındırmıştır. Soyutlamanın sanatın ufkunu geliştirmesi ve yön vermesi, ilkel insanın biçim kaygısı olmaksızın, basit biçimlerin kullanılışı yaptığım çalışmaların etki kaynağı olmuştur. Nitekim eski Anadolu uygarlıkları ve özellikle Hitit, Frig medeniyetleri gibi boynuzlu hayvan figürlerini döneme ilişkin seramik eserlerinde sık kullanan toplumlar ve kültürleri yaptığım çalışmalarda etkili olmuştur.

Seramik kelimesi köken olarak *keramos* sözcüğünden türemiştir. Bu da 'boynuz' anlamına gelen pişmiş topraktır. Kullanılan formlar doğal bir form olduğu için, tornada çekilmiş seramik kiline şekil vermek, medeniyetlerin özüne inip formu korumak ve bu sayede daha doğal hayvan formları elde etmek amaçlanmıştır. Hayvan formlarının konik biçimlerini elde etmek için kullanılan tekniğin tornada şekillendirme olmasının temel nedeni de budur.

Tornada şekillendirilen hayvan figürleri için geometrik form olarak konik biçimler seçilmiştir. Bunun sebebi figürleri durağanlıktan ve çıkarıp dinamik bir boyuta taşımaktır. Böylece form algısı, duran bir hayvan figürü olmasına karşın, figürlerde canlılık duygusu uyandırmaktır.

KAYNAKÇA

Anadolu Medeniyetleri Müzesi. t.y. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni Koruma ve Yaşatma Derneği yayını.

Ankara Arkeoloji Müzesi. (1966). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

BIRCH, S. (1858). *History of Ancient Pottery Vol I.* Londra: Bradbury and Evans yayınları.

BIRCH, S. (1858). *History of Ancient Pottery Vol II.* Londra: Bradbury and Evans yayınları.

BURY, J. B. (1931). *The Cambridge Ancient History vol II,* Büyük Britanya: Cambridge Üniversitesi Yayınları.

BUSCHOR, E. (1921). *Greek Vase – Painting.* New York: E. P. Dutton Yayınları.

ÇAYCI, A. (2008). *Selçuklularda Egemenlik Sembolleri.* İstanbul: İz Yayıncılık.

ÇORUHLU, Y. (2007). *Erken Devir Türk Sanatı.* İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

DARGA, M. (1992). *Hitit Sanatı.* İstanbul: Akbank Kültür ve Sanat Kitapları yayınları.

EYÜBOĞLU, İ. Z. (1991). *Anadolu Uygarlığı.* İstanbul: Der Yayınları.

ESİN, E. (2004). *Türk Sanatında İkonografik Motifler.* İstanbul: Kabalcı Yayınevi, İstanbul.

GOMBRICH, E.H. (2007). *Sanatın Öyküsü (Yabansı Başlangıçlar).* İstanbul: Remzi Kitapevi.

HALL, H. R. (1913). *The Ancient History of The Near East.* Londra: Methuen and Co. Yayınları.

HUDDİLSTON, J. H. (1902). *Lessons From Greek Pottery.* New York: The Macmillan Company yayınları.

JACQUEMART, A. (1873). *History of The Ceramic Art.* Londra: William Clowes and Sons yayınları.

KURBAN, D. (1993). *Batıya Göçün Sanatsal Evreleri.* İstanbul: Cem Yayınevi.

PERROT, G. (1892). *History of Art in Phrygia, Lydia, Caria and Lycia.* New York: A. C. Armstrong and son yayınları.

TÜRKTEKİ, S. Ü. (2007). *Eski Çağda İçki ve Sunu Kapları*. İstanbul: Sadberk Hanım Müzesi.

TEPECİK, A.(2001). *Grafik Sanatlar* (1. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.

WALTERS, B. H.(1905). *History of Ancient Pottery, Greek, Etrusean and Roman*. New York: Watson and Viney yayınları.

YOUNG, J. J. (1878). *The History and Manufacture of Pottery and Porcelain*. New York: Harper and Brothers yayınları.

İNTERNET ADRESLERİ

Air-2014. (t.y.), http://home.epix.net/~bothwell/portfolio-2015-blue_shoe.html

Alive Not Dead/ Caterina Silenzi. Erişim: 2011,
<http://www.alivenotdead.com/adaptagallery/caterina-silenzi>

Biography. (t.y.), <http://evafunderburgh.com/bio/>

Birck, A./ Profile (t.y.), <http://www.birck-keramik.dk/Aage/Profile/Aage-profile.htm>

Birck, A / Gallery. s.1 No.7 (t.y.), <http://www.birck-keramik.dk/Aage/Gallery/Gallery-1-7.htm>

Birck, A / Gallery. s.1 No.9 (t.y.), <http://www.birck-keramik.dk/Aage/Gallery/Gallery-1-9.htm>

Bothwell, C. (t.y.), <http://home.epix.net/~bothwell/home.html>

Burchfield Penney Art Center, Artists Cary Weigand. Erişim: 18 Mart 2015,
<https://www.burchfieldpenney.org/artists/artist:cary-weigand/>

Funderburgh, E. Mournful Beast With Hors. Erişim: 08 Temmuz 2008.
<https://www.flickr.com/photos/genkigecko/2651324105/in/set-72157606045597987>

Grey Not Grey/ Robert Rauschenberg - Monogram. Erişim: 06 Nisan 2012,
<http://www.greynotgrey.com/blog/2013/04/06/robert-rauschenberg-monogram/>

Hesmondhalgh Sculpture/ About Brendan. (t.y.),
<http://www.hesmondhalghsculpture.co.uk/about-brendan-hesmondhalgh.php>

Hesmondhalgh Sculpture/ Brendan Hesmondhalgh Sculpture Gallery. (t.y.), http://www.hesmondhalghsculpture.co.uk/img/gallery/100_bison_sculpture_hesmondhalgh.jpg

Hesmondhalgh Sculpture/ Brendan Hesmondhalgh Sculpture Gallery. (t.y.), <http://www.hesmondhalghsculpture.co.uk/img/gallery/5-orange-bull.jpg>

Lebriz.com/ Erten, Ö.İ. Sadi Diren LSD Söyleşisi Erişim: (t.y.), <http://lebriz.com/pages/artist.aspx?section=555&lang=TR&artistID=612&bhcp=1&periodID=&pageNo=0&exhID=0>

Lebriz.com/ Sadi Diren Eserler. No: a0612-58952. Erişim: (t.y.), <http://lebriz.com/pages/artist.aspx?section=130&lang=TR&artistID=612&periodID=-1>

Lebriz.com/ Sadi Diren Eserler. No: a0612-57989. Erişim: (t.y.), <http://lebriz.com/pages/artist.aspx?section=130&lang=TR&artistID=612&periodID=-1>

Lebriz.com/ Sadi Diren Eserler. No: a0612-58992. Erişim: (t.y.), <http://lebriz.com/pages/artist.aspx?section=130&lang=TR&artistID=612&periodID=-1>

Noel, A. Image Gallery. Erişim: 17 Kasım 2014, <http://www.studiopottery.co.uk/profile/Anna/Noel>

Noel, A. Full Profil, Image Gallery. s.14 Erişim: 17 Kasım 2014, <http://www.studiopottery.co.uk/images/Anna/Noel/13110>

Noel, A. Full Profil, Image Gallery. s.16 Erişim: 17 Kasım 2014, <http://www.studiopottery.co.uk/images/Anna/Noel/13123>

Noel, A. Full Profil, Image Gallery. s.17 Erişim: 17 Kasım 2014, <http://www.studiopottery.co.uk/images/Anna/Noel/13119>

Obsolete/ Slete Fine Art. (t.y.), http://www.obsoleteinc.com/fineart/christina_bothwell/

Pinterest/ Brendan Hesmondhalgh 'Bull' via Bils & Rye. (t.y.), <https://tr.pinterest.com/pin/509117932849422786/>

Pinterest, Cary Weigand, Eternity Riding the Beast of Time 2014, porcelain. (t.y.), <https://tr.pinterest.com/pin/18999629654985703/>

Pinterest, Cary Weigand. (t.y.), <https://tr.pinterest.com/pin/554505772840472884/>

Pinterest, Cary Weigand - 'Who We Become at Night' - The Art Spirit Gallery of Fine Art. (t.y.), <https://tr.pinterest.com/pin/575194183630509552/>

Pinterest/ emetegemenişikaslan. (t.y.), <https://tr.pinterest.com/pin/442408363371238734/>

Pinterest/ emetegemenişikaslan. (t.y.), <https://tr.pinterest.com/pin/442408363371238753/>

Pinterest/ emetegemenişikaslan. (t.y.), <https://tr.pinterest.com/pin/442408363371238757/>

Pinterest. (t.y.), <https://tr.pinterest.com/pin/82120393180425192/>

Sanatkop/ Emet Egemen Işık Aslan Biyografi. Erişim: 03 Aralık 2009 , <http://sanatkop.com/index.php/emet-egemen-isik-aslan-kisi-1978/>

Seems Artless/AGO Picasso exhibit- Bull's Head. Erişim: 03 Mayıs 2012, <http://www.seemsartless.com/?pic=2863>

Silenzi C./ Baby Cervo. Erişim: 19 Ekim 2009, <https://www.flickr.com/photos/caterinasilenzi/4027837452/>

Silenzi, C./ Trofeo Erişim: 20 Şubat 2010, <https://www.flickr.com/photos/caterinasilenzi/4377353022/in/album-72157633178657893/>

Silenzi, C./ Trofeo 3 Erişim: 22 Şubat 2012, <https://www.flickr.com/photos/caterinasilenzi/6920644457/in/album-72157633178657893/>

Stelter, S./ All Work. Image 16-17-40. (t.y.), http://steltersculpture.com/all_work.html

Stelter, S./ Artist Statement (t.y.), http://steltersculpture.com/artist_statement.html

The Artsy Forager/ Translucent Revelations: Christina Bothwell. Erişim: 03 Mayıs 2012 , <http://artsyforager.com/2012/05/03/translucent-revelations-christina-bothwell/>

The Last Days of Hattusa. Erişim: 27 Eylül 2013, <http://www.biblicalarchaeology.org/daily/ancient-cultures/ancient-near-eastern-world/the-last-days-of-hattusa/>

Üst Paleolitik Dönem Mağara Sanatı. Erişim: 01 Ocak 2012, <http://arkeolojigazetesi.com/?p=509>

Vessel Terminating In The Forepart Of A Bull. Erişim: Ekim 2008,
<http://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/1989.281.11>

Wikipedia/ Guernica (Picasso). Erişim: 07 Haziran 2015,
http://en.wikipedia.org/wiki/Guernica_%28Picasso%29

Wikipedia/ Robert Rauschenberg. Erişim: 04 Ağustos 2014,
http://tr.wikipedia.org/wiki/Robert_Rauschenberg

Wikipedia/ Sadi Diren. Erişim: 8 Mayıs 2015, http://tr.wikipedia.org/wiki/Sadi_Diren

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Oğuz BOZDEMİR

Doğum Yeri ve Tarihi : Altındağ, 17.03.1988

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Eskişehir Anadolu Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrenimi : Hacettepe Üniversitesi

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İş Deneyimi

Stajlar : Model Seramik, Özel Bilkent İlköğretim Okulu

Çalıştığı Kurumlar : Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Seramik Atölyesi,
Özel Bilkent İlköğretim Okulu

İletişim

E-Posta Adresi : bozdemiroguz@gmail.com

Tarih : 12.05.2015